

Vergaderjaar 1983–1984 Nr. 226a

18414

Wijzigingen van de Wet op het voortgezet onderwijs en de Wet invoering MDGO in verband met de inrichting van het onderwijs aan de scholen voor MDGO alsmede met het treffen van een overgangsregeling omtrent de eenjarige afdeling couture aan de scholen voor MHNO

VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG GEHOUDEN OP 3 JULI 1984

De vaste Commissie voor Onderwijs heeft op dinsdag 3 juli 1984 te 11 uur ter voorbereiding van de openbare behandeling van bovenvermeld voorstel van wet op diezelfde datum, mondeling overleg gevoerd met de verantwoordelijke bewindspersoon waarvan hieronder woordelijk verslag wordt gedaan.

Voorzitter: **Oskamp**

Aanwezig zijn 6 leden der Kamer, te weten: Stam, Hendriks, Veder-Smit, Vonhoff-Luijendijk, Van Boven en Oskamp,

en mevrouw Ginjaar-Maas, staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen, die vergezeld is van enige ambtenaren.

Aan de orde is de behandeling van het wetsontwerp Wijzigingen van de Wet op het voortgezet onderwijs en de Wet invoering MDGO in verband met de inrichting van het onderwijs aan de scholen voor MDGO alsmede met het treffen van een overgangsregeling omtrent de eenjarige afdeling couture aan de scholen voor MHNO (18414).

De **Voorzitter**: Ik heet de staatssecretaris en haar medewerkers hartelijk welkom. Alvorens een paar opmerkingen te maken, geef ik het woord aan de staatssecretaris, die daarom heeft gevraagd.

Staatssecretaris **Ginjaar-Maas**: Minheer de Voorzitter! Het is waarschijnlijk erg ongebruikelijk enkele dingen vooraf te zeggen maar ik stel er prijs op, van tevoren een enkel puntje op de i te zetten. Wat is het geval? Ik leg het uit zoals het op mij is overgekomen. Als het anders is, hoor ik het wel.

Op de agenda voor de vergadering van de Kamer van vandaag staat een zeer technisch wetsontwerpje, waar politiek gezien kraak noch smaak aan zit. Ik heb het gevoel, dat de Kamer de behandeling van dit technische wetsontwerpje te baat neemt om inhoudelijk van alles betreffende het MDGO met mij te bespreken. Uiteraard ben ik altijd bereid met leden van dit huis te praten over mijn beleid. De Kamer had deze gelegenheid dus niet hoeven aangrijpen. Zij had mij elk moment kunnen uitnodigen om te komen.

In de tweede plaats heb ik het vage gevoel dat de Kamer met mij wil praten over het MDGO-VP en het MDGO-UV. Uiteraard ben ik bereid, te allen tijde inlichtingen te verstrekken. Het MDGO-VP doe ik echter samen met mijn collega van Volksgezondheid. Ik heb samen met hem ook een beleidsnota uitgebracht. Samen met hem heb ik ook een mondeling overleg in de Tweede Kamer gehad. Ik weet niet wat de Kamer aan de orde wil stellen maar ik vind het bijzonder moeilijk diep op het onderwerp in te gaan zonder dat mijn collega erbij is.

Hetzelfde geldt voor het MDGO-UV. Dat raakt nauw aan het terrein van collega Van Zeil. Ook samen met hem heb ik in de Tweede Kamer mondeling overleg gevoerd. Ik vind het ook moeilijk inhoudelijk op het beleid in te gaan als deze collega er niet bij is. Het zou naar buiten ook een wat rare indruk maken als straks blijkt dat het mondeling overleg in de Tweede Kamer over het MDGO-UV en het MDGO-VP is gevoerd met twee bewindslieden en dat in de Eerste Kamer met één bewindspersoon. Daarom vraag ik de commissie van te voren wat zij wil. Wil zij een echt inhoudelijk overleg, dan adviseer ik haar eerst de verslagen van het mondeling overleg in de Tweede Kamer af te wachten en voorts alle betrokken bewindslieden uit te nodigen. Op het moment dat de commissie past kan zij dan met ons over de volle breedte over dit onderwerp spreken.

De Voorzitter: Het is jammer dat de staatssecretaris dit advies niet eerder aan ons heeft overgebracht. Wellicht had er dan nog wat uitvoeriger over kunnen worden gepraat in de commissie. De vermoedens waren overigens niet zo vreemd. Ik heb namens de commissie aan de secretaresse van de staatssecretaris meegedeeld dat het speciaal ging om het MDGO-VP en het MDGO-UV, waarover problemen blijken te bestaan. Het zal de staatssecretaris niet onbekend zijn, dat deze commissie zich al jarenlang bezighoudt met het MDGO, speciaal het MDGO-VP, en zich er ook al geruime tijd zorgen over maakt. Dit wat snelle verzoek om overleg heeft alles te maken met het feit, dat op 1 augustus aanstaande deze opleiding gaat draaien en de commissie er behoefte aan had, de staatssecretaris nog eens duidelijk te maken welke zorgen de commissie heeft en haar reacties daarop te vernemen. Het was ons onmogelijk de verslagen van het mondeling overleg aan de overzijde in handen te krijgen. Wij mogen aannemen dat de staatssecretaris namens haar ambtgenoten spreekt als het om de opvattingen van de regering gaat.

Mevrouw Vonhoff-Luijendijk (V.V.D.): Mijnheer de Voorzitter! Wij hebben er geen behoefte aan vanmiddag iets te zeggen over wetsontwerp 18 414. Wij zien het als een technische aangelegenheid. In eerste instantie had het C.D.A. er naar ik meen ook geen behoefte aan bij de behandeling in plenaire vergadering iets over het wetsontwerp te zeggen. Met name de P.v.d.A. vond het echter een goede gelegenheid om inhoudelijk over deze materie te spreken. Toen is het compromis gevonden om mevrouw Ginjaar uit te nodigen voor mondeling overleg. Met name de P.v.d.A. had er echter behoefte aan, op dit moment over deze zaak te overleggen en vanmiddag in plenaire vergadering over het wetsontwerp te spreken.

De Voorzitter: Voor zover ik mij kan herinneren bestond die behoefte niet alleen bij de P.v.d.A.-fractie.

De heer Hendriks (C.D.A.): Mijnheer de Voorzitter! In eerste instantie hadden wij er inderdaad geen behoefte aan, over dit wetsontwerp te spreken. Naar aanleiding van het in het wetsontwerp genoemde schoolwerkplan wilden wij echter spreken over MDGO-verpleegkunde, een zaak die hier al vaker, ook bij de behandeling van het wetsontwerp, door verschillende fracties is aangekaart. Het advies dat de staatssecretaris nu geeft komt een beetje als mosterd na de maaltijd, nu wij deze actie hebben ondernomen. Het was voor ons een gelegenheid om meer over de stand van zaken van de opleidingen verpleegkunde te weten te komen.

Staatssecretaris **Ginjaar-Maas**: Realiseert de commissie zich, dat het MDGO-VP pas 1 augustus 1985 start? Het MDGO-UV start 1 augustus aanstaande.

De **Voorzitter**: Ik stel voor, dat wij nu nader ingaan op de aan de orde gestelde zaken. Wil de staatssecretaris eerst nog iets zeggen ter toelichting, of wacht zij liever de vragen en opmerkingen uit de commissie af?

Staatssecretaris **Ginjaar-Maas**: Ik wacht graag af wat de commissie op tafel legt.

De beraadslaging wordt geopend.

De heer **Hendriks** (C.D.A.): Er zijn twee technische onderwerpen. Het ene betreft *verlenging ten behoeve van de couture*. Daarop zal ik niet ingaan. Het andere, betreffende het schoolwerkplan en het activiteitenplan, heeft wat meer principiële aspecten. Die aanpassing wordt gewenst en zou eigenlijk op een andere manier tot stand moeten worden gebracht. Omdat het overleg erover nogal lang duurt krijgt zij een interim-karakter.

Over het schoolwerkplan als zodanig heb ik thans niet veel vragen. Ik bepleit bij het MDGO-VP aandacht te schenken aan de internationale aspecten van erkenning. Daarbij moet worden toegezien op hetgeen in de eindtermen zal komen. Er is geen ontwerp-besluit toegevoegd. De reden daarvan is vermeld naar aanleiding van de vragen van de Raad van State. Hoe is het gesteld met het schoolwerkplan en de daarin vermelde eindtermen voor het MDGO in het algemeen en voor het MDGO-VP in het bijzonder?

Staatssecretaris **Ginjaar-Maas**: Mijnheer de Voorzitter! Het schoolwerkplan en het activiteitenplan, met alles erop en eraan, moeten worden vastgesteld bij algemene maatregel van bestuur. Tot onze spijt zijn wij op een vrij laat moment tot de conclusie gekomen, dat de Wet op het voortgezet onderwijs noch de wet die het MDGO regelt de bepaling kent dat het schoolwerkplan en het activiteitenplan bij algemene maatregel van bestuur kunnen worden vastgesteld.

Aangezien het juridisch heel slecht is, een algemene maatregel van bestuur uit te vaardigen die niet stoelt op de wet, moet de wet worden veranderd. Dat is vanmiddag aan de orde. Vandaar, dat ik dit een volstrekt technische zaak vind.

De heer Hendriks stelde een vraag over de internationale aspecten van het MDGO-VP. Ik wil beginnen met enige achtergrondinformatie over de geschiedenis en de ontwikkeling van het denken over het MDGO-VP. Sinds jaar en dag was er al een discussie over de invulling van de opleiding tot het beroep van verpleegkundige. Die discussie speelde zich vooral af in de Tweede Kamer, maar ook in de Eerste Kamer en in het veld. Een belangrijk element in die discussie is de duur van de opleiding. Een van mijn voorgangers was van mening, dat die opleiding in drie jaar moest plaatsvinden, terwijl vele deskundigen en politici vonden dat zij vier jaar moest duren. Daaraan zit een financiële kant: een vierjarige opleiding is duurder dan een driejarige opleiding.

In de discussie was een soort patstelling ontstaan toen ik staatssecretaris werd. Ik heb geprobeerd die patstelling te doorbreken door van een andere kant te beginnen. In alle discussies over het MDGO-VP, of het MDGO-VV, zoals het toen nog heette, ging men ervan uit dat de middelbare beroepsopleiding tot een zelfde civiel effect zou leiden als de hogere beroepsopleiding. Als je daarover goed nadenkt, is het natuurlijk een beetje merkwaardig, dat je in het middelbaar beroepsonderwijs iemand opleidt en een diploma geeft met dezelfde effecten als wanneer je iemand in het hoger beroepsonderwijs opleidt.

Nu wist ik dat men dit in sommige andere landen anders aanpakt. In het functioneren van de verplegende maakt men daar wel degelijk een onderscheid aan de hand van de opleiding die genoten is. Om de patstelling te doorbreken, heb ik bij mijn aantreden dus gezegd dat ik wilde beginnen bij het bed van de patiënt of van degene die verpleegkundige hulp nodig heeft. De activiteiten naar aanleiding van de hulpvraag wil ik gaan onderscheiden op hun verpleegkundige aspecten. Ik wil bezien welke activiteiten kunnen worden verricht door iemand die een opleiding heeft op HBO-niveau, respectievelijk door iemand met een opleiding op MBO-niveau.

Het gevolg daarvan is dat in goed overleg met de collega van WVC – vandaar, dat hij zo sterk bij het beleid betrokken is – er een werkgroep aan de slag is gegaan om de verpleegkundige activiteiten te onderzoeken en te onderscheiden. Hoe kunnen wij daaraan beroepsprofielen, eindtermen, opleidingseisen etc. verbinden?

Daar is een stuk uit gekomen dat u ongetwijfeld hebt, over activiteiten op HBO-niveau en MBO-niveau. De opleiding op MBO-niveau bleek een driejarige te kunnen zijn. De commissie-Trip heeft daarover geadviseerd. Daarin zaten vertegenwoordigers van het veld. Mijn indruk is, dat men op een enkele uitzondering na niet ongelukkig is met de ontwikkeling, omdat er duidelijkheid geschapen wordt over de beroepsuitoefening.

Ik heb de stukken over de Europese richtlijn niet bij mij, maar ik weet wel uit mijn hoofd dat de driejarige opleiding die wij nu op het oog hebben zeker niet voldoet aan de Europese richtlijn. Overigens is dat wat de andere oplossing betreft ook nog wel een beetje de vraag. Er moet in ieder geval vanuit Nederland overleg worden gepleegd met de Europese Commissie over de werking van de Europese richtlijn, de Europese registratie, de erkenning etc. Daarbij zou ons MDGO-VP moeten worden betrokken.

In het overleg met de Tweede Kamer heeft de heer Konings een suggestie gedaan die mij zeer waardevol leek. Iemand die is afgestudeerd als MDGO-VP'er krijgt van de heer Van der Reijden een Nederlandse registratie. Wij kunnen onderzoeken of zo iemand na een jaar in de verpleging actief te zijn geweest de Europese registratie kan krijgen.

De Voorzitter: Hoe ziet u dan precies de positie van de afgestudeerde bij de in-service-opleiding, in verhouding tot de HBO-V'er en de MBO-V'er? Bent u voorts niet bang, dat door de breedte van de opleiding die het MBO-VP voorstaat een jaar activiteit in de gezondheidszorg wel enige betekenis zal hebben, maar in verhouding tot de in-service-student toch ook weer niet zoveel zal betekenen?

Mevrouw **Veder-Smit** (V.V.D.): Mijnheer de Voorzitter! Ik ben hier maar gast. Ik verkeerde ook een beetje in onzekerheid over het karakter van deze bijeenkomst. Uit een gesprek met u, mijnheer de Voorzitter, had ik begrepen dat het erom ging dat naar aanleiding van het wetsontwerp zou worden gesproken over de motie over de toekomstige vormgeving van het MBO-VP, die op uw naam staat. Aangezien ook mijn naam eronder staat, zou ik er in algemene zin iets over willen zeggen. Ik kan daarmee echter wachten tot na het antwoord op uw vragen.

De Voorzitter: Uw opmerkingen zullen waarschijnlijk aansluiten op mijn vragen. Als u ze nu maakt, kan de staatssecretaris in één keer antwoorden.

Mevrouw **Veder-Smit** (V.V.D.): Ik zal mijn betoog dan iets breder opvatten, uitgaande van de beslissing van de staatssecretarissen, dat het MBO-VP driejarig zal zijn. Ik geloof niet dat het op mijn weg ligt, op de voorgeschiedenis of de merites van die beslissing in te gaan, maar ik wil wel uiting geven aan mijn zorgen over het MBO-VP in de toekomst.

Het driejarig MBO-VP zal nu over ruim een jaar van start gaan. Het heeft een zekere verwantschap met een drietal andere opleidingen. Ik noem de opleiding tot ziekenverzorgende, die ook drie jaren duurt, maar nog onder Volksgezondheid ressorteert. Verder is er de in-service opleiding tot verpleegkundige. Ten slotte is er de HBO-V-opleiding, die vierjarig is.

Is dit niet wat veel? Ik besef volledig dat de opleiding ziekenverzorging niet opleidt voor de verpleging, maar de verzorging staat toch wel dicht bij de verpleging. In het veld schijnt wel geaccepteerd te zijn dat er toch twee niveaus van verpleging komen, het HBO-V aan de ene kant en de middelbare beroepsopleiding aan de andere kant. Hoe zal dit echter op den duur uitkristalliseren?

Mijn belangrijkste vraag is een vraag over iets dat misschien al wordt overwogen. Zal het MBO-VP toch niet heel dicht bij de opleiding tot ziekenverzorgende komen te staan?

Moet je toch niet voor de toekomst zeer sterk overwegen of de opleiding voor ziekenverzorgende – daar sluit de opleiding voor wijk-ziekenverzorgende nauw bij aan – op den duur geïntegreerd moet worden met het MBO-VP dat driejarig wordt? De opleiding tot ziekenverzorgende en tot wijk-ziekenverzorgende bevindt zich immers in een grensgebied bij datgene wat de gezinsverzorging overweegt voor de wat zwaardere cliënten. Aangezien dit grensgebied toch verduidelijkt moet worden, is het wellicht goed dat wij de opleiding ziekenverzorgende enigszins naar boven verleggen en integreren met het driejarig MBO-VP. In het grensgebied komt dan wat meer duidelijkheid. In dat geval zouden beide departementen er grondig bij betrokken moeten worden, vooral omdat de ziekenverzorging bij Volksgezondheid berust en ook omdat de verzorgings- en verplegingsaspecten hierin zo belangrijk zijn. Ik zou hierbij wel een heel goede inbreng van het veld en van de Begeleidingscommissie willen aanbevelen.

Nu het MBO-VP toch vaste vorm gaat krijgen wil ik nog een aantal concrete punten noemen die in de toekomst wellicht een rol gaan spelen en waaraan bijzondere aandacht besteed zou moeten worden.

1. De stages. De extra-murale zorg, met name het kruiswerk, heeft te kennen gegeven dat men de stages in vijf velden niet goed uitvoerbaar acht. Men is bang dat de opgeleide MBO-VP-er niet ingezet zal kunnen worden in de extra-murale zorg. Dat zou bijzonder spijtig zijn voor de toekomst van deze groep. Ik heb de indruk dat het met de stages nog niet goed rond is. Ik zou dan ook aandacht willen vragen voor de wensen van de extra-murale zorg op dit punt.

2. De hele medewerking van de extra-murale zorg is op het ogenblik wat moeilijk door de wijze waarop de ontwikkeling heeft plaatsgevonden. Wellicht is er òf via de begeleidingscommissie òf via een andere weg een overbrugging te maken. Ik wil dit graag in de aandacht van de staatssecretaris aanbevelen.

3. Mijn laatste concrete punt is de spreiding van de nieuwe MBO-VP's die zal plaatsvinden. Ik heb onvoldoende overzicht in hoeverre die spreiding, die voornamelijk op gronden van denominatie is gebeurd, ook aansluit bij de bestaande centrale scholen. Er zijn in het land een aantal centrale scholen die al opleiding geven voor de verpleging, waar al veel mankracht en know-how aanwezig is. Misschien voert het te ver om op dit moment aan de staatssecretaris te vragen in hoeverre de centrale scholen erbij betrokken zijn. Wanneer deze zeer concrete vraag buiten de orde is, zou ik willen verzoeken haar als niet gesteld te beschouwen.

De **Voorzitter**: Mag ik de staatssecretaris vragen of zij ook aandacht wil besteden aan de discrepantie die bestaat tussen de toelatingseisen voor de scholen voor MDGO en de in-service-opleidingen? Dat heeft uiteraard nogal wat gevolgen voor het type leerlingen bij de inrichtingen.

Staatssecretaris **Ginjaar-Maas**: Mijnheer de Voorzitter! In eerste instantie heeft u gevraagd naar de positie van de in-service-opleidingen. Ook hiervoor moet ik tot mijn spijt weer even teruggaan in de geschiedenis.

Om een aantal redenen was afgesproken dat de in-service-opleidingen geheel of ten dele zouden worden afgebouwd en dat met de vrijkomende middelen de MBO-VP-opleidingen opgebouwd zouden worden. In die projectfase zou dit betekenen dat een aantal van die in-service-opleidingen

afgebouwd zouden worden en een aantal van die MBO-VP-opleidingen opgebouwd zouden worden. Er was afgesproken dat wij in 1983 met 10 MBO-VP's zouden starten en dat tegelijkertijd een aantal van die in-service-opleidingen afgebouwd zouden worden. Dit zou financieel precies glad moeten lopen. Het probleem was evenwel dat de leerling-verpleegsters aanzienlijk minder zijn gaan verdienen sinds er iets langer dan een jaar geleden een nieuwe CAO is afgesloten. In die nieuwe CAO vond een verschuiving plaats van inkomens ten koste van de leerling-verpleegsters en ten gunste van de gediplomeerde verpleegsters. Dat betekent dat de afbouw van de in-service-opleiding onvoldoende middelen zou opleveren om het MBO-VP te financieren.

Daar komt nog bij – u heeft dit allemaal in de krant kunnen lezen – dat de in-service-opleidingen op zich zelf al bezig zijn met het terugbrengen van hun capaciteit. Men was namelijk tot de conclusie gekomen dat men te veel mensen opleidde en dat het sociaal en maatschappelijk nauwelijks aanvaardbaar was om van een eindexamenklas, waarvan er bij voorbeeld 40 leerlingen afstudeerden, slechts 5 gediplomeerden in het ziekenhuis aan de slag te laten gaan. De rest kwam dan op straat te staan en vervolgens werd er weer een nieuwe generatie leerlingen toegelaten enzovoorts. Ook deze capaciteitsbeperking zorgde ervoor dat de afbouw van de in-service-opleidingen veel minder middelen opleverde dan wij aanvankelijk hadden gehoopt. Er is dan ook een geweldig financieel probleem.

Wij hebben dit probleem niet anders weten op te lossen dan nu te besluiten om met zeven MBO-VP's verder te gaan, die nog steeds in de projectfase zijn en de afbouw van de in-service-opleidingen even te laten rusten. Na de eindevaluatie van het MBO-VP – wij zitten immers nog steeds in een experimentele fase en er zal een evaluatie moeten plaatsvinden waarin wij met elkaar moeten bekijken of de opleiding heeft opgeleverd wat wij ervan hopen en of de mensen in het veld goed aan de slag kunnen – moet er een kabinetsbeslissing genomen worden over de financiering van dit MBO-VP. Het kost namelijk iets in de orde van grootte van driehonderd miljoen. Het oorspronkelijke voorstel dat het budgettair neutraal zou zijn, is dus aan geen kant haalbaar. Naar mijn inschatting zal dit, op enig moment, geregeld moeten worden bij een kabinetsformatie, zoals wij ook het KMBO bij een kabinetsformatie hebben geregeld. Dit is dus het financiële kader en ook het kader van de capaciteit van de verschillende opleidingen.

Natuurlijk heeft u in uw vraag ook de positie van de afgestudeerden van de in-service-opleiding en de MBO-VP's en het HBO-V op het oog. Welnu, men kan stellen dat de afgestudeerden van de in-service-opleiding zich bewegen tussen het eindniveau van het MBO en het eindniveau van het HBO. Het HBO is een brede opleiding die diepgaand is; het MBO is ook een brede opleiding maar wat minder diepgaand. De in-service-opleiding is echter op zich zelf een smalle opleiding maar wel diepgaand. Aan de ene kant is er dus een relatie met het MBO en aan de andere kant is er een relatie met het HBO. Nu kun je twee dingen zeggen: of je vindt het een ongelukkige situatie of je bent van mening dat het interessant is omdat het veel mensen de mogelijkheid geeft om op verschillende manieren te functioneren in de wereld van de gezondheidszorg. Ik ben van mening dat wij op langere termijn, als wij het MBO structureel gaan invoeren en wij dus de in-service-opleidingen voor een belangrijk deel zullen moeten gaan afbouwen – al was het alleen maar omdat de capaciteit van al die opleidingen te zamen niet erg veel groter kan zijn dan de maatschappelijke behoefte – een deel van die in-service-opleidingen in stand zouden moeten houden als parttime opleiding voor volwassenen.

Vervolgens zullen wij opnieuw de relatie tussen die verschillende opleidingen moeten bekijken of wij het wenselijk achten dat er een opleiding is die aan de ene kant verwantschap heeft met het HBO en aan de andere kant met het MBO.

Ik denk dat die vraag nu nog niet aan de orde is. Dat is een element van de evaluatie van de besluitvorming daarna. Wij zien dus op dit moment in de verschillende ziekenhuizen die in-service-opgeleiden op verschillende niveaus opereren. Sommigen opereren op een HBO-niveau (dat hangt natuurlijk ook van de eigen inzet en de ervaring af) en sommigen functioneren op een MBO-niveau. Meer kan ik er op dit moment eigenlijk niet van zeggen.

De heer Oskamp stelt dat het MBO-VP wel een brede opleiding is, maar dat één jaar ervaring daarna toch te weinig is voor de Europese registratie. Maar dat is wat u betreft, mijnheer de Voorzitter, ook maar natte-vinger-werk. Ik denk dat als je een jaar hard gewerkt hebt in de wereld van de gezondheidszorg je zoveel praktische ervaring opgedaan hebt, dat je ruimschoots in aanmerking kunt komen voor de Europese registratie. Dat is echter precies één van de elementen die wij in Brussel moeten gaan bespreken met de Commissie.

Ik heb van de heer Konings een waardevolle suggestie meegekregen in de Tweede Kamer en ik heb toegezegd dat ik die in Brussel op tafel zal leggen. Uit verdere gesprekken in Brussel zal dan wel blijken hoe het nu zal gaan ook met de registratie van de in-service-opgeleiden en de HBO-V-opgeleiden. Waar ik voor wil waken is, dat je in de beroepensector van de verpleging mogelijkheden van beroepsuitoefening houdt voor mensen die niet al te hoog zijn opgeleid.

Ik denk namelijk dat er bij jongeren met een MAVO- of een LBO-diploma velen zijn die de verpleging zien als een soort roeping en dat ook in hun vingers hebben. Ik vind dat je deze jonge mensen die kans moet kunnen geven. Met andere woorden: de weg naar de verpleging via het MBO is naar mijn oordeel een goede en een waardevolle, niet alleen voor de kwaliteit van de gezondheidszorg maar ook voor de mogelijkheden van beroepsuitoefening van verschillende jongeren.

Mevrouw Veder heeft gevraagd hoe het nu moet in de toekomst. Ik beluister in de woorden van mevrouw Veder een beetje: 'ja, er zijn verschillende mogelijkheden om opgeleid te worden tot die sector van de verpleging. Dat MBO-VP is maar een nieuwkomer en wij moeten nog maar even afwachten wat dat waard is'. Dat is natuurlijk ook zo, maar ik heb daarin overigens alle vertrouwen, gezien ook de intense wijze van overleg dat wij daarover hebben met de wereld van de gezondheidszorg.

Mevrouw Veder heeft verder gevraagd hoe het nu zit met de MDGO-VP'ers tussen de andere opleidingen in. De in-service-opleidingen zullen voor een belangrijk deel afgebouwd worden als wij integraal gaan invoeren. Ons idee is ook die opleiding ziekenverzorgende voor een belangrijk deel af te bouwen en in te schuiven in het MBO-VP. Ik wil wel een ding heel duidelijk stellen om daarover geen misverstanden te laten bestaan, namelijk dat het MDGO-VP een middelbare beroepsopleiding is en dus van een eenvoudiger niveau dan het HBO – dat is duidelijk – maar het is wel een opleiding in de sector van de verpleging.

Sommigen zeggen namelijk: het is een gesublimeerde ziekenverzorgende opleiding. Dat is niet waar. Wij zijn vanaf het begin uitgegaan van de beroepsprofielen van de verplegende arbeid en aan de hand daarvan hebben wij de opleiding ingevuld. Uitgangspunt is verpleging en de opleiding leidt dus ook op voor arbeid in de verplegende sector. Het is duidelijk dat verpleging en verzorging – zeker verzorging van zieken – een grote overlap hebben. Wij stellen ons ook voor dat de opleiding van de MDGO-VP'ers de ziekenverzorging gaat omsluiten, met andere woorden dat de in-service-opleiding ziekenverzorging van het ministerie van Volksgezondheid hierin geschoven gaat worden als wij te zijner tijd integraal gaan invoeren.

Op de vraag van mevrouw Veder of dat allemaal niet erg veel is, zeg ik 'ja natuurlijk' maar daarom proberen wij ook heel zorgvuldig de opbouw van de ene opleiding gepaard te doen gaan met de afbouw van de andere.

Daaraan zijn wij echter op dit moment nog niet toe, want wij zitten nog steeds in de projectfase. Het is echter niet mijn bedoeling de markt te overvoeren met mensen die een goede en dure opleiding hebben en dan niet aan de slag kunnen.

Het spreekt vanzelf dat je daarbij de departementen grondig moet betrekken. Het is jammer dat u het verslag nog niet heeft van het mondeling overleg in de Tweede Kamer. De heer Van der Reijden heeft daarbij namelijk uitvoerig uiteengezet hoe wij diepgaand met elkaar gesproken hebben over de financiering van het geheel gezien de afspraken die gemaakt waren in het vorige kabinet: budgettair neutraal; afbouw in-service-opleiding; overheveling van gelden. Die gelden had hij inmiddels nauwelijks meer beschikbaar. Daarvoor hebben wij oplossingen gevonden en nu gaat het dus om de inhoudelijke samenwerking, die meer dan voortreffelijk loopt. Daarom is het misschien ook jammer dat de collega er niet is. Het spreekt dan vanzelf dat als je bezig bent met een beroepsopleiding waarvan je toch hoopt en verwacht dat de mensen die daarbij afstuderen aan de slag kunnen, je een goed contact houdt niet alleen met het vakdepartement maar ook met het veld en de begeleidingscommissie. U weet dat de commissie-Trip ons nog een aantal jaren zal adviseren. Ik ben daarover heel verheugd. In die commissie is het veld in belangrijke mate vertegenwoordigd.

In zijn algemeenheid vind ik – en ik ben verantwoordelijk voor belangrijke delen van het beroepsonderwijs – dat wij niet in een pedagogische provincie zitten op het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen en dat, als je beroepsopleidingen in stand houdt, je erg goed je oor te luisteren moet leggen bij het veld en ook goed moet kijken waar men om vraagt, wat men nodig heeft en waarmee rekening gehouden moet worden. Ik denk dat mevrouw Veder die zorg echt niet hoeft te hebben, in ieder geval niet zolang ik er zit.

Dan heeft mevrouw Veder nog enkele concrete punten op tafel gelegd; in de eerste plaats de kwestie van de stages. De stageproblematiek bestaat natuurlijk; daarover behoeven wij elkaar niet voor de gek te houden. Het is een onmisbaar element van de opleiding. Zonder stage is die opleiding niet denkbaar. Dat betekent dat al die scholen die MDGO-VP hebben ervoor moeten zorgen dat de leerlingen stages kunnen lopen. Wij hebben dat zo goed mogelijk kortgesloten. Ik zeg niet dat het allemaal riant is. Bij de vaststelling van de zeven nieuwe vestigingspunten hebben wij stuk voor stuk aan die scholen gevraagd hoe de stages geregeld zijn. Dat is dus bewust een onderdeel geweest van de besluitvorming.

Ik ga ervan uit dat bij de zeven MDGO-VP's die nu starten de stages geregeld worden. Er is echter nog wel een ander probleem, namelijk dat inzake de financiering van de ziekenhuizen collega Van der Reijden overgaat naar budgetfinanciering, waardoor de ziekenhuizen financieel krap kunnen komen te zitten. Er is enige zorg dat de ziekenhuizen die financieel krap komen te zitten straks geen geld of menskracht meer beschikbaar willen stellen voor de stages en de begeleiding daarvan. Collega Van der Reijden onderkent dat probleem en heeft mij verzekerd dat hij het uiterste zal doen om dat op te lossen. Hij was daarvan zo zeker, dat ik denk dat deze zaak in redelijk veilige handen is.

De kruisorganisaties hebben ons een brief geschreven waarover ik tamelijk verontwaardigd was, maar gelukkig ik niet alleen, ook de anderen die de brief ontvangen hebben. Collega Van der Reijden zal met de kruisorganisaties gaan praten en vragen waarmee zij eigenlijk bezig zijn. Met andere woorden: er zullen nog gesprekken komen met de kruisorganisaties in de eerste plaats over de stages zelf – het is natuurlijk heel belangrijk dat ook zij hun medewerking geven aan de stages – en in de tweede plaats over hun medewerking in het algemeen aan het tot stand brengen van deze opleiding en de inbreng die van hun kant ook heel waardevol kan zijn en die wij graag hebben. Ik heb nog niet gehoord dat dat gesprek al heeft plaatsgevonden. Ik neem aan dat dat pas na de vakantie zal gebeuren. Als

de Kamer dat wil, dan lijkt het mij zinvol daarvan verslag te zenden zowel naar de Tweede Kamer als naar de Eerste Kamer. Men heeft in de Tweede Kamer daarnaar ook gevraagd.

Dan heeft mevrouw Veder nog gesproken over de spreiding. Die spreiding zou ik voornamelijk op grond van de denominatie hebben laten plaatsvinden. De denominatie heeft inderdaad bij de spreiding een rol gespeeld. Bij onderwijsvoorzieningen kan dat ook niet anders. Dit betekent echter niet dat ik het kwaliteitsaspect uit het oog verloren zou hebben. Er waren erg veel aanvragen voor een MDGO-VP. Wij hebben eerst bekeken welke instellingen kwalitatief gezien aan de maat waren. Vervolgens hebben wij de denominatie in de afweging betrokken.

Waar hebben wij in verband met de kwaliteit op gelet? Wij hebben nagegaan of er samenwerking met ziekenhuizen was, of de stagemogelijkheden geregeld waren en hoe de inbreng met het veld geregeld was. Bij een aantal MDGO-VP's is ook een eventuele samenhang met de opleiding tot verzorgenden aan de orde. In de projectfase willen wij bezien wat bij elkaar hoort en wat gescheiden moet plaatsvinden. Wij willen dus nagaan wat de overeenkomsten en wat de verschillen zijn. Dit is een element van de proef.

Ik dacht niet dat wij veel gezegd hebben over de centrale verpleegsterscholen. Wij hebben wel gelet op de samenwerking met de ziekenhuizen zelf. Ik wijs nu even op de motie die door een ruime meerderheid van de Kamer is aangenomen. Het tweede punt van die motie ging over de mogelijkheid dat het bestuur van de centrale school voor die in-service-opleidingen deel kan uitmaken van het bevoegd gezag van de MDGO-scholen. In de motie wordt gevraagd deze mogelijkheid te creëren.

Ik wil nu proberen alle misverstanden te voorkomen. Daarbij moet ik op iets wijzen dat de eerste ondertekenaar van deze motie ook wel had kunnen weten. Dat betreft het feit dat de centrale overheid niet kan regelen wie er al dan niet in het bestuur van een school komt te zitten. Dit heeft natuurlijk alles te maken met onze vrijheid van onderwijs. Bij een gemeentelijke school ligt het bestuur bij de wethouder of de gemeenteraad en bij bijzondere scholen regelt men zelf het bestuur. Ik heb daar verder niets over te zeggen.

Wij kunnen natuurlijk de scholen wel adviseren gebruik te maken van alle deskundige hulp en ondersteuning die men kan krijgen. Zo iets lijkt ons wel verstandig. Misschien kan een school bij voorbeeld iemand in het bestuur krijgen die veel verstand heeft van de opleiding tot verplegenden. Men zou er dan goed aan doen zo iemand ook in het bestuur te nemen.

Het is overigens wel zo dat de MDGO-instituten meer omvatten dan de opleiding VP. Er is dus waarschijnlijk meer deskundigheid nodig in het bestuur. Bij de samenstelling van het bestuur zou men daarmee rekening kunnen houden. Ik wijs er echter op dat ik op dit punt niets kan voorschrijven. Ik kan hooguit adviseren deskundigheid van buiten aan te trekken. Dat zou een dringend advies kunnen zijn. Voor zover ik heb kunnen nagaan zijn de scholen in dezen heel verstandig. Men zorgt er op de een of andere wijze wel voor dat men die deskundige adviezen van buitenaf krijgt, hetzij dat men voor deskundigheid in het bestuur zorgt hetzij dat men op een andere manier aan de nodige deskundigheid komt.

Ik kom vervolgens toe aan de opmerkingen van de heer Oskamp. De heer Oskamp heeft eigenlijk helemaal niet over zijn motie gesproken. Dat heb ik maar in belangrijke mate gedaan.

Ik wil nu nog iets zeggen over het derde punt van zijn motie. Ik wijs erop dat wij met het MDGO-VP een heel andere kant zijn opgegaan dan de heer Oskamp veronderstelt. Ik heb in het begin van mijn betoog al duidelijk gemaakt dat ik de patstelling probeer te doorbreken. Ik wil beginnen bij de beroepsuitoefening en bezien wat er nodig is aan kennis, kunde en vaardigheden voor de beroepsuitoefening. Vervolgens wil ik de bevindingen vertalen bij de inrichting van de opleiding. Ik denk dat de integratie van die twee opleidingen niet aan de orde is en dat die ook nauwelijks aan de orde kan zijn. Men moet in dit verband zeker letten op het feit dat men de capaciteit van de in-service-opleidingen drastisch wil beperken.

Misschien zullen er op de langere termijn nog wel in-service-opleidingen zijn. Ik ben daar wel voor. Die opleiding helpt namelijk volwassenen aan de slag. In dat geval zal er natuurlijk wel op de een of andere wijze een programmatische samenhang moeten zijn. Dat is naar mijn mening het meest relevant. De mate van integratie hangt naar mijn mening af van de structuur en verdere uitwerking van de opleiding. In ieder geval zal het wel nodig zijn dat de verschillende opleidingen op elkaar zijn afgestemd. Het werkveld moet ook goed weten wat de verschillende afgestudeerden in hun mars hebben. Dat is iets zeer essentieels.

De heer Oskamp sprak over de discrepantie tussen de opleidingseisen voor het MDGO en de in-service-opleidingen. Ik heb daar niet zo'n helder beeld van. Ik wijs erop dat voor in-service-opleidingen geen landelijk vastgestelde toelatingseisen gelden. De ziekenhuizen die de betreffende scholen in stand houden, bepalen zelf wie zij toelaten. Des te meer aanmeldingen er zijn, des te sterker zal men selecteren. Een aantal jaren geleden moest men nog ten minste MAVO hebben om tot een in-service-opleiding te worden toegelaten. Ik denk dat men nu langzamerhand een HAVO-opleiding zal moeten hebben genoten. Deze eis heeft echter niets te maken met de inhoud van de opleiding, althans dat denk ik in mijn eenvoud. Ik denk dat de eisen voor toelating meer met selectiecriteria te maken hebben.

Ik vind zelf dat het absoluut niet nodig is dat men op zijn minst een HAVO-opleiding heeft genoten om een in-service-opleiding te kunnen volgen. Integendeel!

Het MDGO is een vorm van middelbaar beroepsonderwijs. De toelatingseisen voor het MDGO zullen dus een zekere overeenkomst moeten hebben met andere toelatingseisen in het middelbaar beroepsonderwijs. Wij hebben de toelatingseisen voor het MDGO-VP vergeleken met die van andere vormen van middelbaar beroepsonderwijs. De eisen voor het MDGO-VP zijn vrij streng. Wij hebben gesteld dat men een MAVO-diploma moet hebben. Met een LBO-diploma kan men ook toegelaten worden tot de opleiding omdat het om middelbaar beroepsonderwijs gaat. Met een LBO-diploma moet men echter ten minste drie vakken op C-niveau gedaan hebben. Naar ik meen zijn die drie vakken Nederland, één van de natuurwetenschappen en één van de verzorging. Zeker weet ik dit echter niet. Bij de toelatingseisen wordt dus niet alleen op het niveau gelet, maar er wordt ook naar gekeken welke vakken men in zijn pakket heeft. De toelatingseisen zijn dus vrij streng.

Wij hebben bewust strenge eisen gesteld. De toelatingcriteria zeggen namelijk ook iets over de inhoud van de opleiding en over het eindniveau. In alle openheid wil ik hier zeggen dat mijn streven erop gericht is de toelatingseisen niet zwaarder te maken dan nodig. Men moet zich realiseren dat des te meer men de toelatingseisen opschroeft, des te meer men de kans loopt dat mensen die in potentie geschikt zijn voor dit beroep niet de kans krijgen deze opleiding te volgen. Wij moeten trachten een soort evenwicht te vinden.

Ik kom tot een samenvatting van het voorgaande. Er is geen discrepantie tussen de toelatingseisen voor het MDGO en de toelatingseisen voor het middelbaar technisch onderwijs. Het is mogelijk dat er een discrepantie is tussen de toelatingseisen bij het MDGO-VP en de toelatingseisen die sommige ziekenhuizen stellen voor de in-service-opleiding. Ik heb wel eens de indruk dat sommige ziekenhuizen te veel eisen stellen.

Mevrouw Veder-Smit (V.V.D.): Mijnheer de Voorzitter! Ik ben erg blij met de intenties die de staatssecretaris nu heeft uitgesproken: goede samenwerking met het veld en zoveel mogelijk de begeleidingscommissie inschakelen. Ik kende die mogelijkheid ook. Verder heeft de staatssecretaris gepleit voor een goede samenwerking met het departement van WVC. Naar ik heb begrepen zal de staatssecretaris van WVC zijn uiterste best doen de stagemogelijkheden er doorheen te slepen. Dat is ook een belangrijk punt.

Wij zullen zien hoe het gesprek met de kruisorganisaties verloopt. Zo er van beide zijden de wil is tot een oplossing van de problemen te komen, zal het ook ongetwijfeld lukken een oplossing te vinden.

Ik wil nog iets zeggen over de spreiding. De staatssecretaris heeft gezegd dat men de centrale scholen niet tot een fusie kan dwingen. Daar heeft zij gelijk in. De overheid kan ook geen samenwerking afdwingen. Bij het kiezen van de plaats kan men echter toch wel denken aan de centrale scholen. Dat heb ik willen aanbevelen. Bij die centrale scholen bevindt zich namelijk veel deskundigheid.

Ten slotte wil ik nog iets zeggen over mijn algemene standpunt ten aanzien van het MBO-VP. Het is niet zo dat ik mijn scepsis heb uitgesproken. Ik heb er wel mijn teleurstelling over uitgesproken dat het niet een vierjarige opleiding kon worden. Mevrouw Ginjaar zal zich herinneren dat ik daarvoor al in een vroeg stadium heb gepleit.

Nu het driejarig is geworden – dat heb ik als een gegeven beschouwd – moet worden geprobeerd, het maximale ervan te maken. Daarom heb ik die aanbevelingen gedaan. Ik wacht met veel belangstelling de verdere gang van zaken af.

De Voorzitter: Het is zeker niet mijn bedoeling geweest, te pleiten voor verscherping van de toelatingseisen voor het MDGO of voor het MBO in het algemeen. Ik wijs alleen op het gevaar, dat een vrij grote groep leerlingen die de verpleging in wil eenvoudig geen plaats kan vinden als het aantal MDGO-scholen niet groter wordt.

Een tweede punt is nog griezeliger. Toen een aantal jaren geleden deze zaak in de Kamer aan de orde was, lagen er cijfers op tafel waaruit bleek, dat er 9000 afgestudeerden per jaar waren, terwijl er 5000 arbeidsplaatsen waren. In de Kamer werd toen de unanieme conclusie getrokken, dat de 1000 met een MDGO-diploma dan in ieder geval niet aan de slag zouden komen. Of het zo ernstig zal zijn, zal de praktijk leren. Het betekent wel dat vooral in het experimentele overgangsstadium, met weinig scholen voor MDGO en een relatief grote groep in-service afgestudeerden, bij voorbaat al een druk op de evaluatie ligt. Je kunt waarschijnlijk zeggen dat het civiel effect van het MDGO niet zo best is, omdat de verhouding in de aantallen zo scheef ligt. Ik waarschuw dus voor het wegglijden naar een dergelijke negatieve evaluatie.

Ik ben het met mevrouw Veder eens, dat een minister of staatssecretaris niet het bestuur van een school kan samenstellen, afgezien van een rijksschool. Een bewindspersoon kan echter wel sturen en mogelijkheden scheppen en wellicht ook invloed uitoefenen waardoor zaken waarvan je denkt dat zij nuttig zijn toch gebeuren.

Staatssecretaris Ginjaar-Maas: Mijnheer de Voorzitter! Ik dank mevrouw Veder voor haar vriendelijke woorden en voor het feit dat zij het MDGO-VP als driejarige opleiding accepteert. Wij zaten nog samen in de fractie aan de overzijde toen wij al spraken over een vierjarige opleiding. In die tijd groeiden de bomen nog tot in de hemel maar ook toen kon het niet. Het kan nu natuurlijk nog veel minder. Ik geef onmiddellijk toe, dat het uitgangspunt een financieel probleem is geweest. Ik heb echter vervolgens geprobeerd, er onderwijskundig handen en voeten aan te geven door te zeggen, dat wij dan ook moesten afstappen van het idee, dat je in een MBO-opleiding hetzelfde kunt bereiken als in een HBO-opleiding. Ook al zouden wij geld genoeg hebben gehad, zou het wellicht een weg zijn geweest die wij van het begin af aan hadden moeten gaan.

Heeft een afgestudeerde van het MBO meer in zijn of haar mars, dan staat de mogelijkheid van het verder studeren aan het HBO-V open. Alle mogelijkheden zijn nog open. Wij hebben hier in ieder geval een beroepsopleiding die niet al te lang is – dat is voor velen interessant – en waarmee je in de verplegende sector aan de slag kunt. Hoe langer zo'n opleiding duurt, hoe hoger de drempel zal zijn voor velen.

De aanbevelingen van mevrouw Veder heb ik goed in mijn oren geknoopt. Als het verslag er is, zal ik het collega Van der Reijden nog eens onder de aandacht brengen. Het is echter bijna een overbodig, want ik weet hoezeer hij achter een aantal dingen heen zit, onder andere de stages en de samenwerking met het veld.

De voorzitter zegt dat hij heeft bedoeld dat er meer MDGO-scholen moeten komen ter wille van de mogelijkheid van de leerlingen. Ik acht het uitgesloten dat in deze kabinetsperiode meer MDGO-scholen tot stand zullen komen. Financieel zijn wij bijna verder gesprongen dan onze polstok lang is. In deze kabinetsperiode zit het er niet in. Het zit er in de volgende kabinetsperiode in als wij er bijtijds afspraken over maken. Ik geef dat de heer Oskamp mee. Misschien is hij dan in een positie om er iets aan te doen.

De heer Oskamp heeft gezegd dat de totale capaciteit van de opleiding nu te groot is. Hij vroeg zich af of een MDGO-VP'er wel aan de bak zal komen. De verschillende in-service-opleidingen zijn hun capaciteit aan het terugschroeven. Ik wijs erop dat bij de invoering van het MBO-VV enkele jaren geleden ook dergelijke opmerkingen zijn gemaakt, in de trant van «komen die lui wel aan de bak wanneer zij moeten concurreren met de in-service-opleidingen en met de HBO-V?». Die geluiden zijn inmiddels redelijk verstomd omdat is gebleken dat de afgestudeerde MBO-VV'ers heel goed kunnen werken, zeker wanneer zij ervaring hebben. Ik verwacht dat dit straks ook voor de MDGO-VP'ers zal gelden. De proef van de pudding is het eten ervan. Daarom is het goed dat wij snel aan de slag gaan. In samenwerking met het veld en met de begeleidingscommissie moeten wij goed in de gaten houden wat er in deze opleiding zal gebeuren.

Ik wijs er nog op dat het een geweldige pre is voor het vinden van een baan wanneer stages structureel zijn ingepast in een opleiding. Dat geldt voor het hele beroepsonderwijs. Nogal wat leerlingen die stage hebben gelopen, komen terug op school met de opmerking «het was reuze leuk, en de mensen van mijn stage hebben mij gevraagd of ik bij hen wil komen werken wanneer ik hier klaar ben». Dat doet zich overal in het middelbaar beroepsonderwijs voor. Ik verwacht dat dat hierbij ook zal gebeuren. Wanneer een stagiaire het goed doet, weet men wat men aan hem of haar heeft. Dat is positief. Wij zullen hierop goed letten.

Ik deel de opvatting van de heer Oskamp over het bestuur van de school. Wij kunnen niet meer doen dan bevorderen en stimuleren.

De Voorzitter: Ik dank de staatssecretaris. Ik had mevrouw Schwarz beloofd dat wij maximaal een uur van de tijd van de staatssecretaris zouden vragen. Ik constateer dat geen der leden nog het woord wenst te voeren. Eveneens constateer ik dat geen der leden in de plenaire vergadering het woord wenst te voeren over het wetsvoorstel. Ik neem dan ook aan dat het wetsvoorstel vanmiddag zonder beraadslaging en zonder stemming zal worden aangenomen.

Staatssecretaris **Ginjaar-Maas:** Mijnheer de Voorzitter! Ik dan u hartelijk. Ik dank de commissie zeer voor de constructieve wijze waarop zij met mij van gedachten heeft gewisseld. Ik benadruk nog maar eens dat ik gewoon kom wanneer men over enig onderwerp met mij wil praten. Daarvoor hoeft de commissie echt niet te wachten tot zich een aanleiding zal voordoen.

De Voorzitter: Dank u wel! Het is genotuleerd en wij zullen het ongetwijfeld onthouden!

Formeel moeten wij nog het eindverslag vaststellen. Naar mij blijkt kan ik vanmiddag een blanco eindverslag uitbrengen.

De beraadslaging wordt gesloten.

Sluiting 12.00 uur.